

prof. nadzw. dr hab. Maria Hass-Symotiuk
Akademia im. Jana z Paradyża w Gorzowie Wlkp.
Katedra Rachunkowości

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr Krzysztofa Mikołaja Dziadka pt. "Model rachunkowości w zarządzaniu projektami europejskimi" napisanej w Instytucie Rachunkowości na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego pod kierunkiem prof. dr hab. Kazimiery Winiarskiej

1. Wprowadzenie

Zleconą mi przez Radę Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego recenzję rozprawy doktorskiej mgra Krzysztofa Mikołaja Dziadka przygotowałam z uwzględnieniem następujących kryteriów oceny:

- a) wstępna charakterystyka rozprawy,
- b) wybór problematyki badawczej,
- c) cel i hipotezy rozprawy,
- d) struktura pracy i zawartość merytoryczna rozprawy,
- e) rezultaty rozprawy,
- g) ostateczna konkluzja.

2. Wstępna charakterystyka rozprawy doktorskiej

Przedłożona mi do recenzji praca składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia oraz abstraktu w języku angielskim. Tekst pracy jest bogato ilustrowany 33 schematami, 87 tabelami, 24 wykresami, 1 rysunkiem oraz 1 załącznikiem (kwestionariusz ankiety). Wykaz literatury jest obszerny i obejmuje 162 pozycji, 19 aktów prawnych i wytycznych, 9 wyroków sądów administracyjnych, 5 raportów NIK oraz 36 pozostałych materiałów (źródła internetowe i inne). Całość rozprawy liczy 259 stron maszynopisu.

Temat rozprawy jest zgodny z jej zawartością. Konstrukcja rozprawy jest prawidłowa. Jej trzonem są rozdziały z rozbudowanymi punktami. Praca ma charakter teoretyczno - empiryczny i aplikacyjny. Część teoretyczna została napisana na podstawie bogatej literatury fachowej. Z kolei część empiryczna pracy zawiera rezultaty przeprowadzonych przez

Doktoranta badań w 218 przedsiębiorstwach różnej wielkości (mikro, małych i średnich) z różnych sektorów (m. in. przemysł, usługi, budownictwo, handel).

3. Wybór problemu badawczego rozprawy

Podjęty przez Doktoranta problem badawczy należy niewątpliwie do istotnych zagadnień wymagających rozwiązania, szczególnie w sytuacji znacznych możliwości ubiegania się przedsiębiorstw o dotacje unijne na rozpoczęcie działalności, wdrażanie nowych technologii, modernizację infrastruktury, zakup maszyn i urządzeń, czy inwestycji w kapitał ludzki itp. Przedsiębiorstwa korzystające ze środków unijnych muszą dostosować system rachunkowości do obowiązujących regulacji prawnych krajowych i unijnych. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 zobowiązuje te podmioty do prowadzenia wyodrębnionej ewidencji księgowej dla projektów finansowanych ze środków UE. Wiąże się to z potrzebą pozyskiwania szczegółowych informacji o przebiegu realizacji projektu, wydatkach poniesionych w ramach projektu (kwalifikowanych i niekwalifikowanych) oraz pozyskanych aktywach trwałych współfinansowanych z funduszy unijnych. Informacje te umożliwią rzetelne i terminowe rozliczenia realizowanych projektów oraz efektywne zarządzania finansami projektów.

4. Cel i hipotezy pracy

Jednym z ważnych kryteriów oceny dysertacji doktorskiej jest poprawność sformułowania celu i hipotezy badawczej. Za cel główny Autor przyjmuje *...opracowanie modelu rachunkowości finansowej dostosowanego do potrzeb zarządzania projektami dofinansowanymi z funduszy unijnych* (s.6). W ramach realizacji celu głównego wyodrębnił *pięć celów szczegółowych (częstkowych) ukierunkowanych na realizację celu głównego* (s.6). Przedstawione cele badawcze są właściwe i odnoszą się bezpośrednio do tematyki rozprawy doktorskiej. Autor wyznaczył najpierw hipotezę badawczą w oparciu o literaturę fachową, a w drugiej kolejności sformułował cel główny i cele szczegółowe, co nie wydaje się właściwe.

Hipoteza badawcza zakłada, że *„prowadzenie wyodrębnionej ewidencji księgowej projektów europejskich jest ściśle podporządkowane wymogom rozliczenia dotacji, natomiast w niewystarczającym stopniu zaspokaja potrzeby informacyjne menedżerów projektu*” (s. 5). Zdaniem recenzenta celowym byłoby jej przeformułowanie stosownie do przyjętego celu głównego.

Zarówno cele pracy, jak i weryfikację sformułowanej hipotezy starał się Autor zrealizować na podstawie studiów literaturowych, badań empirycznych (badań ankietowych pozyskanych od 218 przedsiębiorstw z terenu całego kraju) wywiadów niestandardyzowanych, analizy dokumentów oraz narzędzi statystycznych.

5. Konstrukcja rozprawy doktorskiej

Realizacji wytyczonych celów oraz weryfikacji hipotezy badawczej została podporządkowana konstrukcja wewnętrzna rozprawy doktorskiej. Treść merytoryczna rozprawy została ujęta w pięciu rozdziałach. Struktura pracy została dostosowana do jej tematu i sformułowanych celów, kolejność poszczególnych rozdziałów jest zgodna z logicznym następstwem omawianych zagadnień.

We wstępie przedstawiono obszar badawczy, realizowane cele oraz sformułowano hipotezę pracy. Ponadto wskazano zastosowane w rozprawie metody badawcze oraz zakres podmiotowy i przedmiotowy przeprowadzonych badań.

W rozdziale pierwszym Autor charakteryzuje istotę i rodzaje projektów z uwzględnieniem przedsięwzięć współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej. Ukazuje rolę funduszy unijnych we wspieraniu rozwoju przedsiębiorstw oraz możliwości ich finansowania, jak też efekty wykorzystania tych funduszy. Sporo uwagi poświęca Doktorant zasadom pozyskiwania i rozliczania realizowanych projektów dofinansowanych z dotacji unijnych. Ponadto prezentuje przebieg realizacji projektu unijnego w czasie z podziałem na poszczególne jego fazy (cykl życia projektu) wskazując na sposób zachowania różnych zmiennych, takich jak; poziom kosztów, zaangażowanie personelu, intensywność działań oraz poziom ryzyka. W swoich rozważaniach Doktorant nawiązuje do specyfiki programów operacyjnych realizowanych w perspektywie 2007-2013 oraz 2014-2020 i wskazuje na konieczność właściwego podejścia do wielu problemów z tego obszaru badawczego.

Zaletą tej części rozprawy jest wnikliwa analiza literatury przedmiotu odnośnie do prezentowanych zagadnień. Na podstawie stanowisk różnych autorów Doktorant prezentuje i uzasadnia własne stanowisko w wielu kwestiach w sposób poprawny i interesujący.

Drugi rozdział pracy został poświęcony rozważaniom teoretycznym dotyczącym rachunkowości projektów unijnych. Wskazano w nim rolę systemu rachunkowości finansowej i zarządczej w pozyskiwaniu i rozliczaniu dotacji unijnych oraz wymagania stawiane przed rachunkowością, a wynikające z obowiązujących regulacji prawnych (krajowych i unijnych) w tym zakresie. Autor zwrócił szczególną uwagę na zakres

informacji finansowych wymaganych przy ubieganiu się o fundusze unijne oraz przy wypełnianiu wniosków o płatność. Następnie na tle charakterystyk polityki rachunkowości omawia konieczne zmiany w tym zakresie wymagane na potrzeby rozliczania i kontroli projektów współfinansowanych ze środków funduszy europejskich. Zmiany te powinny dotyczyć: zakładowego planu kont, zasad wyceny, ewidencji i rozliczania kosztów i przychodów jednostki oraz ustalania wyniku finansowego, specyfiki rozliczania dotacji oraz sposoby archiwizacji dokumentów. Jednocześnie pominął inne istotne zdaniem recenzenta wewnętrzne regulacje dotyczące, np. instrukcji emisji, obiegu i kontroli dokumentów uwzględniającej specyfikę dokumentacji związanej z funduszami unijnymi oraz innych dokumentów wewnętrznych takich jak regulaminy pracy, czy zakres obowiązków pracowników wykonujących prace w ramach projektów finansowanych ze środków UE. Prawidłowe opracowanie i stosowanie tych regulacji może mieć istotne znaczenie dla rozliczenia dotacji. Rozdział kończą skutki wywołane otrzymaniem dotacji unijnych wynikające z prawa bilansowego i podatkowego.

Zaletą tej części rozprawy jest wnikliwa analiza wymagań formułowanych wobec systemu rachunkowości przedsiębiorstw korzystających z funduszy unijnych z uwzględnieniem literatury fachowej.

Problematyka dostosowania ewidencji księgowej do potrzeb sprawozdawczości i kontroli funduszy unijnych jest przedmiotem rozważań rozdziału trzeciego rozprawy. Szczególną uwagę zwrócono w nim na wyodrębnienie w ewidencji księgowej całości operacji gospodarczych związanych z realizacją projektu, a dotyczących ponoszenia kosztów i wydatków kwalifikowanych i niekwalifikowanych, także na nabycie i/lub wytworzenie aktywów trwałych, pozyskiwania przychodów oraz powstania i rozliczania rozrachunków, w tym także w zakresie tytułów publicznoprawnych. Przedstawione rozważania pozwoliły na określenie zakresu modyfikacji zakładowego planu kont stanowiącego podstawę generowania informacji dotyczących wykorzystania środków funduszy europejskich.

W rozdziale czwartym Autor zaprezentował wyniki badań ankietowych dotyczących wykorzystania rachunkowości do zarządzania projektami europejskimi. Badania zostały przeprowadzone w latach 2009-2014 wśród przedsiębiorstw z terenu całego kraju realizujących projekty dofinansowane z funduszy unijnych. Umożliwiły one analizę kluczowych problemów związanych z realizacją projektów unijnych (m. in. charakterystykę realizowanych projektów, poznanie stosowanych rozwiązań dotyczących; zarządzania kosztami i finansami projektów, zakresu informacji finansowych przekazywanych menadżerom do zarządzania projektami, problemy występujące przy realizacji projektów,) , a także ocenę dostosowania sposobu prowadzenia wyodrębnionej ewidencji księgowej do potrzeb informacyjnych instytucji

finansujących oraz menadżerów zarządzających projektami. Pogłębieniu badań służyła analiza raportów NIK zawierających informacje o wynikach kontroli przeprowadzonych wśród przedsiębiorców rozliczających projekty dofinansowane w ramach wybranych krajowych i regionalnych programów operacyjnych realizowanych w latach 2011-2016. Uzupełnieniem badań były wywiady przeprowadzone z inspektorami zatrudnionymi w Wydziale Wdrożenia RPO Urzędu Marszałkowskiego Woj. Zachodniopomorskiego ukierunkowane na poznanie nieprawidłowości w prowadzeniu rachunkowości projektów dofinansowanych ze środków RPO realizowanych w woj. Zachodniopomorskim w latach 2007-2013 oraz 2014-2020.

Sformułowane przez Autora oceny i sugestie uważam za poprawne, interesujące i przydatne dla celów rozliczania i kontroli projektów finansowanych ze środków unijnych oraz zarządzania finansami tych projektów.

Cennym elementem pracy jest ostatni rozdział. Na podstawie przeprowadzonych badań i rozważań dotyczących zakresu informacji finansowo-księgowych wykorzystywanych przez menadżerów do zarządzania projektami oraz czynników decydujących o ich wykorzystaniu dokonano oceny sposobu prowadzenia wyodrębnionej ewidencji księgowej do potrzeb zarządzania projektami. Na tej podstawie Doktorant zaprojektował model rachunkowości finansowej dostosowany do zarządzania projektami dofinansowanymi z Unii Europejskiej. Uwzględnił w nim możliwości ewidencyjne i potrzeby informacyjne menadżerów projektu. Przeprowadzone badania potwierdziły, że o modelu rachunkowości decydują czynniki wewnętrzne, zależne od kierownictwa przedsiębiorstwa. *Do mocnych stron części rozprawy zaliczam*

syntetyczne podsumowanie badań szczegółowych ukierunkowanych na rozpatrywany obszar badawczy.

W zakończeniu znalazły się zasadnicze spostrzeżenia oraz wnioski wynikające z analizy literatury przedmiotu oraz z przeprowadzonych badań empirycznych podkreślające realizację przyjętych celów, weryfikację hipotezy badawczej oraz osiągnięcia naukowe rozprawy.

6. Walory ocenianej rozprawy

Dokonany przegląd zawartości pracy pozwala stwierdzić, że rozprawa doktorska mgra Krzysztofa Mikołaja Dziadka stanowi obszerne i wnikliwe opracowanie modelu rachunkowości na potrzeby rozliczania projektów współfinansowanych ze środków unijnych. Zawiera ona bogatą część poznawczą, przeprowadzone przez Autora badania empiryczne i zalecenia aplikacyjne. Podejmuje problem aktualny dla teorii i ważny dla praktyki gospodarczej. W rozwiązaniu problemu badawczego Autor korzystał z dwóch źródeł poznania

naukowego (literatury fachowej i obowiązujących aktów prawnych oraz danych empirycznych) i posługiwał się właściwie dobranymi metodami badań naukowych zarówno w części teoretycznej, jak i empirycznej pracy. Przyjęte podejście metodyczne spełnia warunki poprawności i rzetelności metodologicznej badań naukowych. Badania należą do oryginalnych prac naukowych podejmujących problemy aktualne i ważne dla praktyki. Przyjęty przez Doktoranta zakres badań i studiów teoretycznych jest obszerny i wieloaspektowy. Treść pracy jednoznacznie dowodzi, że Doktorant zaprezentował nowoczesne, wieloaspektowe podejście do problematyki rachunkowości jako instrumentu zarządzania projektami.

W obszarze teoretycznym Doktorant wykazał się dobrą znajomością literatury przedmiotu (w tym także obcojęzycznej), wnikliwością studiów literaturowych, umiejętnością oceny stanowisk różnych autorów i formułowania własnego podejścia i stanowiska w wielu kwestiach merytorycznych.

Forma pracy, styl, objętość poszczególnych rozdziałów oraz zaprezentowany warsztat naukowy świadczą o dojrzałości Autora do prowadzenia pracy naukowej.

Warto dodać, że recenzowana rozprawa także pod względem redakcyjnym została przygotowana bardzo starannie.

7. Konkluzja

W moim przekonaniu recenzowana rozprawa doktorska mgra Krzysztofa Mikołaja Dziadka pt. „Model rachunkowości w zarządzaniu projektami europejskimi” spełnia ustawowe wymagania stawiane pracom doktorskim określonym w ustawie o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule naukowym w zakresie sztuki, stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wskazuje na ogólną wiedzę teoretyczną Doktoranta w dziedzinie nauk ekonomicznych, w dyscyplinie finanse, a także umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Wnoszę zatem o jej przyjęcie i dopuszczenie do publicznej obrony.

Szczecin, 10.06.2018 ✓